

UT 5: Avaluació i Prevenció de Riscos en Activitats Mediambientals

Seguretat i salubritat en l'animació sociocultural i les activitats de lleure

PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

ANIMACIÓ SOCIOCULTURAL

1. Introducció: Marc Normatiu

La seguretat i la salut a la feina és un àmbit **dèbilment desenvolupat** en la professió d'animador sociocultural: no existeix cap llei, decret o norma que reguli específicament la prevenció de riscos laborals per a aquesta professió. En conseqüència, s'apliquen les lleis, els decrets i les normes generals de la mateixa manera que a qualsevol altra professió.

Regulació estatal

Els animadors socioculturals estan regulats per la llei general de l'Estat espanyol, que preval sobre qualsevol normativa autonòmica. Cada decret autonòmic fa referència a la llei general.

Regulació autonòmica

Cada comunitat autònoma té la seva pròpia llei per regular el sector i el seu propi decret per regular les activitats de lleure. La normativa autonòmica complementa, però no substitueix, la llei estatal.

Continguts del capítol

- Situacions de risc i accidents més comuns
- Primers auxilis
- Gestió de pòlisses d'assegurances
- Lleis i decrets més rellevants

2. Accidents i Situacions de Risc en Activitats de Lleure

Un **accident** és tot succés eventual, involuntari o anòmal, independentment de la gravetat, que comporta un dany físic o psíquic com a conseqüència d'una manca de prevenció o defecte de seguretat. És difícil delimitar la multitud d'accidents que es poden produir en espais a l'aire lliure (camp, platja, piscina d'hotel), ja que hi ha milers de factors que hi influeixen.

Accidents comuns en infants

- **Contusions i caigudes** en jocs físics (futbol, baló presoner, curses de sacs)
- **Cremades** en jocs com la Lluita de la corda (cordes de niló)
- **Mossegades o picades** d'insectes o animals
- **Intoxicació** per ingestió o inhalació de cola
- **Renyines** entre els mateixos infants del grup
- **Atorament** per introducció a la boca del caputxó d'un bolígraf

Accidents comuns en monitors/es

- **Col·lisions** per aules desordenades o líquids reliscosos al terra
- **Talls** en activitats de retallar amb tisores
- **Contusions** per cops de pilota en activitats amb infants

Factors Clau per Prevenir Accidents

1

Conèixer la zona

Inspeccionar l'espai on es durà a terme l'activitat: rius, pous, llacs, barrancs i altres elements de risc als voltants.

2

Condicions meteorològiques

Vigilar vent fort, diluvis, altes temperatures i altres fenòmens que puguin afectar la seguretat del grup.

3

Característiques dels nens

Factor més important: tenir en compte les capacitats físiques i psíquiques (p. ex., nens asmàtics en senderisme) i adequar jocs i materials a les edats.

4

Materials en bon estat

Pilotes no podrides, retoladors no caducats, tisoires sempre de punta rodona. Infants sempre hidratats amb beguda pròpia.

5

Revisió de les instal·lacions

Revisar periòdicament instal·lacions i instal·lacions elèctriques. Senyalitzar zones perilloses. Fixar pissarres i prestatgeries. Fer manteniment amb el centre tancat.

3. Normativa de Seguretat: Llei 31/1995 de Prevenció de Riscos Laborals

No existeix cap llei específica per al sector de l'animació sociocultural. S'aplica la **Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals** del Butlletí Oficial de l'Estat, comuna a totes les professions. Els articles 15 i 16 són especialment rellevants.

Art. 15 — Principis de l'acció preventiva

L'empresari ha d'aplicar les mesures del deure general de prevenció seguint aquests principis:

- Evitar els riscos i avaluar els que no es puguin evitar
- Combatre els riscos a l'origen
- Adaptar el treball a la persona (llocs de treball, equips, mètodes)
- Tenir en compte l'evolució de la tècnica
- Substituir allò perillós pel que comporti poc o cap perill
- Planificar la prevenció de forma coherent (tècnica, organització, condicions, relacions socials, factors ambientals)
- Anteposar la protecció col·lectiva a la individual
- Donar instruccions adequades als treballadors

L'empresari ha de garantir que només els treballadors amb informació suficient puguin accedir a zones de risc greu. Les mesures preventives han de preveure les distraccions o imprudències no temeràries del treballador.

Art. 16 — Avaluació dels riscos

L'empresari ha de planificar l'acció preventiva a partir d'una **avaluació inicial dels riscos** tenint en compte:

- La naturalesa de l'activitat i els treballadors exposats a riscos especials
- L'elecció d'equips de treball i substàncies químiques
- L'acondicionament dels llocs de treball

L'avaluació s'ha d'actualitzar quan canviïn les condicions de treball. L'empresari ha de fer **controls periòdics** per detectar situacions potencialment perilloses. Si els resultats ho fan necessari, ha de realitzar activitats de prevenció addicionals integrades a tots els nivells jeràrquics de l'empresa. Quan es produeixi un dany per a la salut, l'empresari ha d'investigar les causes.

Classificació dels Nivells de Risc

Els riscos es classifiquen depenent del grau en què els participants pateixen danys personals. La taula mostra la relació entre la probabilitat d'ocurrència i la gravetat del dany.

Conseqüències / Probabilitat	Baixa	Mitjana	Alta
Poc perjudicial	Risc baix	Risc mitjà	Risc mitjà
Perjudicial	Risc mitjà	Risc mitjà	Risc alt
Altament perjudicial	Risc mitjà	Risc alt	Risc molt alt

Risc baix

No causa incapacitacions. Els danys a persones o béns mobles són molt lleus.

Risc mitjà

Baixa temporal per accident de treball **≤ 3 dies**. Pot incloure intoxicació, inhalació o irritació.

Risc alt

Baixa per accident d'entre **3 i 30 dies**. Danys al personal i contaminació ambiental.

Risc molt alt

Baixa **superior a 30 dies**. Efectes irreversibles: mort, pèrdua d'extremitats, malaltia irreversible (p. ex., ceguesa).

📌 Sempre cal evitar arribar als riscos alts o molt alts, ja que les conseqüències per al subjecte serien altament perjudicials per a la seva salut.

4. Mesures de Prevenció, Seguretat i Control

La tasca d'inspecció de les activitats va de la mà amb l'**Administració pública**, encarregada de vigilar i controlar que es compleixi la normativa vigent i de sancionar en cas d'incompliment. A més, ha d'informar, formar i assessorar escoles d'animació sociocultural, centres de treball i boy scouts en matèries vinculades amb la normativa de joventut.

Avaluacions de risc

Realitza avaluacions de risc als establiments sense ànim de lucre de forma gratuïta i comunica els resultats als caps d'animació o d'establiment.

Suggeriments de millora

Ofereix suggeriments als empresaris per millorar o corregir defectes o anomalies detectades en les avaluacions de risc.

Documents informatius

Elabora documents informatius sobre les avaluacions de risc desenvolupades pels caps o encarregats d'animació.

Control diari i de seguretat

Control diari: revisions rutinàries per detectar possibles errors. **Control de seguretat:** anàlisi, investigació i registre dels errors produïts al sistema de gestió de la prevenció.

El procés de control segueix uns passos rutinaris: **planificació** (marcar límits i freqüència de revisions), **revisió de materials** (cordes, pintures, retoladors, pilotes, adhesius, terra de cautxú, tanques de seguretat) i **elaboració d'una fitxa anual** dels materials amb detall d'ús i caducitat. La responsabilitat recau habitualment en el **cap d'animació**.

4.1 i 4.2. Activitats al Medi Natural i en Hotel

Campaments i excursions (medi natural)

Dos factors de risc principals: especialització de les activitats i exposició a condicions climatològiques (vent, pluja, fred, boira, tempestes).

- Un monitor obre el grup i un altre el tanca per evitar pèrdues
- Equipament obligatori: roba còmoda de cotó, botes de senderisme, impermeable, gorra, protecció solar, cantimplora
- Respectar rutes, horaris i descans mínim de 8 h per als infants
- Provisions de menjar establertes; prioritzar hidrats de carboni
- Intensitat de la marxa moderada i adaptada a les capacitats físiques i edat dels nens

Accions a evitar: sortir de la ruta establerta, activitats esgotadores, calçat inadequat (sandàlies), beure aigua de pous o rius (risc de gastroenteritis), perdre de vista els menors.

Activitats dins d'un hotel

- Ventilar la sala obrint finestres; aire condicionat entre **24-26 °C** (recomanació OCU)
- Evitar corrents d'aire amb les portes per prevenir cops i atrapaments de dits
- Especial cura amb menors i escales: risc de caiguda i lesió
- A la piscina: l'aigua no ha de cobrir els infants i els flotadors de salvament han d'estar a la vora
- En canvis de sala o sortides al jardí: fer fila índia doble agafats de la mà per mantenir el control del grup

5. Xarxa d'Intervenció Sanitària i Protecció Civil

Un cop realitzat l'estudi sobre els possibles focus de perill, cal fer una estimació de la **probabilitat** que es produeixin contratemps i la **gravetat** d'aquests. Per calcular la probabilitat cal tenir en compte: conseqüències per a la salut, extremitats afectades, dades estadístiques de l'INE i conseqüències econòmiques.

Probabilitat d'ocurrència

- **Probabilitat superior:** sempre o en la gran majoria de les vegades hi haurà un contratemps.
- **Probabilitat mitjana:** el contratemps ocorrerà en determinades ocasions.
- **Probabilitat reduïda:** poques vegades es produirà un contratemps.

Gravetat dels contratemps

Poc perjudicial: mal que no necessita tractament sanitari.

Una mica perjudicial: tractament mèdic i hospitalari de durada reduïda (fins a 15 dies).

Perjudicial: tractament mèdic i hospitalització superior a 15 dies.

- 📌 En incorporar-se a una nova empresa d'animació sociocultural, és imprescindible conèixer els números de telèfon de Protecció Civil i la seva localització a la zona propera al centre de treball.

5.1. Protocol d'Intervenció i Primers Auxilis

«L'atenció immediata, temporal i eficaç que es proporciona a la víctima d'un accident o d'una malaltia sobtada, mentre s'aconsegueix ajuda mèdica o es trasllada a un centre assistencial.» — **Creu Roja**

Els monitors de temps lliure han d'estar perfectament qualificats per fer front a situacions de primers auxilis. A continuació s'indiquen les pautes crucials del protocol d'intervenció:

01

Mantenir la calma

En cap concepte cal perdre la calma. Els nervis poden portar a no actuar de manera correcta.

03

No deixar sol l'accidentat

Sempre hi ha d'haver alguna persona al costat de la víctima en tot moment.

05

No moure l'accidentat

Mai no s'ha de moure un accidentat ni tocar-li el coll: podria agreujar una lesió de columna vertebral.

02

Tranquil·litzar la víctima

Especialment si és un nen, que sense els pares sent molta por. Cal parlar-li per transmetre seguretat i tranquil·litat.

04

Atendre per ordre de gravetat

S'atendran els nens per ordre de gravetat per evitar qualsevol desgràcia major.

06

Demandar ajuda i actuar mínimament

Si la víctima no respon, cridar l'ambulància immediatament. Realitzar únicament allò indispensable. Tapar el ferit per evitar pèrdua de calor. **Mai donar aigua a una persona inconscient** (risc d'ofegament).